

Mieli abiturientai,

artėja laikas, kai, pabaigę mokyklas, rinksitės savo tolimesnį kelią. Didžioji dauguma Jūsų rinksis studijas. Norėtusi, kad tai darytumėte atsakingai, įvertinę įvairius veiksnius – savo asmeninius gabumus, interesų horizontus, siūlomų studijų kokybę, tolimesnes perspektyvas pabaigus studijas ir pan. Žinodami, kaip svarbu yra padaryti teisingą pasirinkimą bei norėdami padėti Jums apsispręsti, pristatome informatyvių interviu seriją apie **Vilniaus Universiteto Filosofijos fakultete vykdomas bakalauro studijų programas: filosofijos, psichologijos, socialinės politikos, sociologijos ir socialinio darbo**. Iš kiekvienos studijų programos buvo kalbinami trys atstovai: studijų programos komiteto pirmininkas, dėstytojas ir studentas. Klausimai adresatams buvo pateikti individualiai, tad atsakinėdami jie nežinojo vienas kito atsakymų. Jei bent daliai Jūsų šie interviu padės apsispręsti, mūsų misija tuomet bus sėkminga. Viliamės, kad skaityti Jums bus įdomu.

Į klausimus apie VU Filosofijos fakulteto **sociologijos studijų programą** atsakė fakulteto dekanas bei studijų programos komiteto pirmininkas **prof. Arūnas Poviliūnas**, dėstytoja **doc. dr. Rūta Žiliukaitė** ir trečio kurso studentas **Laurynas Radzevičius**.

❧ SOCIOLOGIJA ❧

Kaip trumpai apibūdintumėte sociologiją – koks tai mokslas?

Arūnas Poviliūnas. Įprasta sakyti, kad sociologija tiria visuomenę ir žmonių, kiek jie yra socialinės būtybės, veiklą. Tačiau būčiau linkęs pridurti, kad sociologija tiria ir save pačią. Kitaip tariant, į sociologijos objektyvą patenka įvairūs visuomenės pažinimo būdai, nuo bendriausių teorijų iki konkrečių metodų.

Rūta Žiliukaitė. Sociologija yra žmonių socialinės veiklos ir visuomenės tyrimas. Tai, mokslas ieškantis atsakymų į klausimą, kokią įtaką žmonių elgesiui turi socialinė aplinka, kurioje jie gyvena ir veikia, ir kaip žmonės, savo kasdiene veikla, bendraudami su kitais, kuria socialinę tikrovę, kurioje gyvena. Sociologus domina patys įvairiausi visuomenės reiškiniai, visuomenės struktūros ir raidos problemos.

Arūnas Poviliūnas

Laurynas Radzevičius. Sakoma, jog sociologija – tai mokslas apie visuomenę. Kaip ir visi trumpi apibrėžimai, šis taip pat yra nedaug pasakantis. Sociologija turbūt būtų mokslas, siekiantis išsiaiškinti visuomenės pagrindus ir ištirti joje vykstančius procesus, pradėdant nuo lyčių santykių ir baigiant muzikos, kaip visuomenės atvaizdo, tyrinėjimais.

Koks sociologų vaidmuo mūsų pasaulyje?

Rūta Žiliukaitė. Žinios apie visuomenę, jos raidą, socialinius ir kultūrinius veiksnius, turinčius įtakos žmonių elgesiui, taikomos labai plačiai: jos yra būtinos valstybės valdyme, pavyzdžiui, formuojant šeimos, valstybės ir religinių organizacijų santykių politiką, ar kuriant nusikaltimų prevencijos, nedarbo, įvairių socialinių problemų sprendimo programas, jos yra taikomos ekonomikoje, pavyzdžiui, atliekant rinkotyro tyrimus, kuriant reklamos ar viešųjų ryšių strategijas, jos taip pat taikomos tiriant politiką, pavyzdžiui, aiškinant rinkėjų elgesį ir politinių partijų veiklą. Visas sąrašas sociologijos taikymo sričių būtų labai ilgas. Tačiau, jeigu vienu sakiniu reiktų atsakyti, koks yra sociologų vaidmuo pasaulyje, sakyčiau, kad sociologai turi padėti suprasti žmonių elgesį ir visuomenių raidą.

Laurynas Radzevičius. Sociologas yra amžinas kritikas. Jo tikslas yra pažvelgti kas slypi giliau už atrodytų savaimę suprantamų ir pakankamai kasdienių dalykų. Sociologo tikslas – atsiriboti nuo „sveiko proto“ ir į visuomenėje vykstančius reiškinius pažvelgti iš kritinės sociologinės perspektyvos.

Įsivaizduokite pasaulį, kuriame gyvena vien tik sociologai... Koks tai būtų pasaulis? Apibūdinkite jį ☺

Arūnas Poviliūnas. Tokio pasaulio įsivaizduoti negaliu tik todėl, kad, gyvendami vieni sociologai nežinotų esą sociologai. Tai reiškia, kad sociologų paprasčiausiai nebūtų. Juk sociologas visuomet yra trečias, kuriam reikia bent pirmo ir antro, kurių santykius jis analizuoja.

Rūta Žiliukaitė. Tokio vienaarūšio pasaulio nenoriu įsivaizduoti. Vien pastanga suprasti visuomenę ir žmonių elgesį nepripildys aruodų, nepastatys namų, miestų ir kelių, nevirs estetinį pasitenkinimą žmonėms teikiančiais meno kūriniais. Gerai, kai pasaulyje gyvena įvairių užsiėmimų ir interesų žmonės. Beje, norintiems išsamiau susipažinti, kuo gera yra socialinė diferenciacija, siūlyčiau pradėti nuo vieno sociologijos klasikų, Emilio Durkheimio veikalų ☺.

Rūta Žiliukaitė

Laurynas Radzevičius. Pasaulis būtų gana karingas. Sociologas yra įpratęs ginčytis visur, visada ir su visais (vis dar neaišku – tai gera ar bloga savybė). Pačios sociologijos idėja yra tai, jog viskas yra ir turi būti kritikuotina – sociologija čia taip pat ne išimtis. Todėl pasaulio vaizdas būtų toks – Žemė susiskaldžiusi į kelias grupes, kurios fundamentaliai viena su kita nesutaria ir neplanuoja sutarti, t.y. taip pat kaip ir dabartiniame pasaulyje, išskyrus tai, jog karai vyktų akademinėje aplinkoje.

O koks tuomet būtų pasaulis be sociologų?

Arūnas Poviliūnas. Daug nuobodesnis...

Rūta Žiliukaitė. Tai būtų pasaulis, kuriame apie žmonių elgesį ir pasaulėžiūrą spręstume remdamiesi „kasdienio gyvenimo išmintimi“. Tokia išmintis dažnai yra pilna prietarų, klaidingų išankstinių nuostatų apie skirtingoms visuomenėms, skirtingoms socialinėms klasėms, skirtingoms socialinėms grupėms priklausančių žmonių elgesį. Tai būtų menkai pažintas žmonių bendrabūvio pasaulis, kuriame būtų daug mažiau tolerancijos kultūrinei įvairovei.

Tai būtų pasaulis, kuriame kalbėtume apie tai, kokia visuomenė turėtų būti, tačiau mažai ką galėtume pasakyti apie tai, kokia visuomenė iš tikrųjų yra.

Tai būtų pasaulis, kuriame būtų sunku spręsti socialines problemas, todėl, kad per mažai žinotume, kokie veiksniai lemia žmonių elgesį ir kokie veiksniai turi įtakos visuomenės raidai.

Laurynas Radzevičius. Žinoma, be sociologų yra kitų kritiškai mąstančių žmonių. Visgi sociologai sudaro reikšmingą dalį šios žmonių masės. Atvirai pasakius, be sociologų tiek pasaulis, tiek jame gyvenantys žmonės būtų laimingesni. Viskas atrodytų „savaiame suprantama“ ir paaiškinama „sveiku protu“. Visos santvarkos ir vertybės egzistuotų „nuo senų laikų“, nebūtų jokių intencijų kažką keisti. Kuo mažiau mąstai – tuo laimingesnis esi. Visgi ar tokia stagnacinė laimė yra siektina – diskutuotinas klausimas.

Kaip manote, kokių savybių reikia stojančiajam, norinčiam studijuoti sociologiją?

Arūnas Poviliūnas. Pirmiausiai, sociologas turi būti smalsus. Be to, jis turėtų išmanyti ne tik socialinius bei humanitarinius mokslus, bet ir turėti neblogus matematikos pagrindus.

Rūta Žiliukaitė. Stojančiajam turi būti įdomūs klausimai apie žmonių elgesį formuojančias socialines jėgas, socialinių struktūrų funkcionavimą ir kaitą. Jam turi patikti stebėti įvairius socialinius reiškinius ir procesus.

Laurynas Radzevičius. Logika, logika ir dar kartą logika. Kai kas pasakytų, jog matematinis mąstymas, tačiau esmė ta pati. Pats svarbiausias dalykas yra sugebėti aiškiai, logiškai ir nuosekliai dėstyti mintis, norint pagrįsti ar kritikuoti teiginius. Kitas svarbus aspektas – vaizduotė, studentų tarpe žinoma „sociologinės vaizduotės“ vardu. Svarbu sugebėti mąstyti „out of the box“, į kasdienius dalykus pažvelgti kitokiu kampu, sugebėti juose išvysti neįprastus aspektus. Galiausiai patarimas būsimiems studentams – jei storos knygos bei tyrimų straipsniai jūsų nežavi, vadinasi sociologija ne jums.

Laurynai, jūs jau studijuojate sociologiją – ar Jums įdomu ir kaip vertinate Jums dėstančius dėstytojus, jų paskaitas?

Laurynas Radzevičius. Sociologiją, žinoma, studijuoti įdomu. Tai suteikia galimybę sužinoti apie dalykus, apie kuriuos turbūt niekad gyvenime nebūtum pagalvojęs. Tuo labiau, kad ir dėstytojai skatina atrasti asmeniškai įdomią sritį ir ją toliau nagrinėti. O kompetencijos dėstytojams tai tikrai netrūksta – tą supranti jau primoje Z. Norkaus paskaitoje. Studijuojami dalykai, nuoširdžiai kalbant, pradžioje atrodo visiškai „mėsmalė“, bet kokių disciplinų kratinys. Visgi akademiškai bręstant supranti – taip, visgi to tikrai reikėjo.

Laurynas Radzevičius

Sociologiją studijuoti ir dėstyti galima keliose aukštosiose mokyklose, tačiau pasirinkote Vilniaus Universiteto Filosofijos fakultetą – įdomu kodėl?

Arūnas Poviliūnas. Mūsų fakultetas atsinaujino. Turime ne tik puikius rūmus, bet ir kitus šiuolaikinėms studijoms būtinus dalykus: naujausias duomenų analizės, kokybinių tyrimų programas. Turime puikią biblioteką ir čia pat esančią skaityklą, kiekvienas studentas iš savo kompiuterio gali pasiekti duomenų bazes, kuriose ras įvairiausių mokslinius straipsnius.

Rūta Žiliukaitė. Man patinka Vilniaus universiteto akademinė bendruomenė, ji teikia daug galimybių augti ir tobulėti. Dirbant seniausiame šalies universitete, kuris pritraukia daugiausiai gabių ir ambicingų, stiprią motyvaciją studijoms turinčių abiturientų, galima pasiekti labai daug tiek naujos sociologų kartos ugdymo srityje, tiek ir mokslo srityje.

Laurynas Radzevičius. Vilniaus Universitetas apskritai visada asocijavosi su studijų kokybe. Turbūt tai ir buvo lemiamas faktorius – jei jau studijuoti, tai kodėl nepasirinkus geriausio galimo varianto Lietuvoje.

Kokios perspektyvos laukia sociologijos absolventų?

Arūnas Poviliūnas. Labiausiai paplitęs sociologo įvaizdis – tai visuomenės nuomonės apklausų vykdytojas, galbūt jų vadovas ir koordinatorius. Šis įvaizdis demokratinėje visuomenėje, ko gero, neišvengiamas, nes visuomenės nuomonės svarba labai išaugusi. Atrodo, kad ją vos ne gyvybiškai svarbu ar bent jau įdomu žinoti visiems – verslininkams, politikams, visiems, kuriems reikia išsiaiškinti ir apibendrinti žmonių nuomonę pačiais įvairiausiais klausimais. Ir taip sociologai atlieka šią funkciją, nes yra kvalifikuoti visuomenės tyrėjai, kurie žino, kaip reikia tirti, kur ieškoti atsakymų, moka pasirinkti metodus ir apibendrinti duomenis.

Tačiau sociologijos sampratos nereikėtų taip susiaurinti. Šiuolaikinėje informacinėje visuomenėje sociologija visų pirma pasirodo kaip žmogaus socialinio raštingumo kompetencija. Ir būtent todėl man atrodo, kad mūsų mokyklose ypač stinga įvadinųjų socialinių mokslų kursų. Mokykloje reikėtų daugiau mokslų nei pamokslų. Tai formuotų kritinį mąstymą, padėtų jaunam žmogui suprasti, kas vyksta aplinkui ir kritiškai vertinti tuos procesus. Tokie įgūdžiai padėtų jiems anksčiau ir kur kas aiškiau suprasti socialinio žaidimo principus, taip pat aiškiau suvokti ir vertinti savo pasirinkimus, o sprendimai taptų laisvesni.

Rūta Žiliukaitė. Lietuvoje sociologų, skirtingai nei daugelio kitų socialinių mokslų krypčių atstovų, yra labai mažai. Esu visiškai tikra sakydama, kad absolventai, turintys geras sociologines žinias ir gerus socialinių reiškinių ir procesų tyrimo įgūdžius, be darbo, kuriame jie taikytų šias žinias ir įgūdžius, tikrai neliks. Mūsų absolventai dirba valstybės valdymo institucijose, žiniasklaidos srityse, reklamos ir viešųjų ryšių agentūrose, nevyriausybinėse organizacijose, socialinių tyrimų centruose, visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų kampanijose, švietimo ir mokymo įstaigose.

Laurynas Radzevičius. Sociologija suteikia labai platų aukštąjį išsilavinimą – dėl to profesinės darbo galimybės yra tikrai didelės. Tradicinės karjeros galimybės yra rinkos tyrimų kompanijose. Taip pat yra galimybės prisidėti prie kitų sociologų kartų auginimo ir dirbti universitete. Visgi sociologai visada laukiami marketingo, viešųjų ryšių ir kriminologijos srityse. Galiausiai, jei sociologas sugeba įdomiai perteikti informaciją, kodėl gi neišbandžius savęs žurnalisto profesijoje?

Pabaigai – dar šiek tiek vaizduotės: jeigu sociologiją reiktų palyginti su augalu, koks tai būtų augalas? Ir kodėl?

Arūnas Poviliūnas. Sociologiją palyginčiau su brandžiu pušynu, kuriame žaidžia gražūs saulės zuikučiai ir labai skaniai kvepia.

Rūta Žiliukaitė. Tikrai nebūtų toks kaktusas, kurį galėtumėte paliesti tik su storomis odinėmis pirštinėmis. Nelyginčiau jos nei su krūmais, kurie tankiai sužėlę gali virsti brūzgynais. Man pačiai sociologija yra didelis, žaliuojantis pažinimo medis, turintis tvirtas šaknis ir daug šakų. Kas atsitinka žmonėms, kurie valgo pažinimo vaisius nuo šio medžio? Tai kitas pasakojimas... Tikrai verta atsikąsti ir sužinoti ☺.

Laurynas Radzevičius. Neabejotinai kaktusas. Turbūt todėl, jog didžiąją laiko dalį atrodo nieko nedarantis ir apskritai daug naudos nenešantis (juk viskas turi kurti pridėtinę vertę, ar ne taip?), tačiau jam „pražyduš“ supranti – laukti buvo verta.

Interviu parengė Olga Suprun.

